

Sygn. akt IV CSK 183/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Anna Kozłowska
SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z powództwa Skarbu Państwa Starosty B.
przeciwko T. S.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 4 lutego 2015 r.,
skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 11 grudnia 2013 r.,

- 1. uchyla zaskarżony wyrok w punktach I 1, 3 i 4, III i IV
i oddala apelację;**
- 2. obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego
i kasacyjnego, pozostawiając szczegółowe wyliczenie
referendarzowi sądowemu.**

UZASADNIENIE

Skarb Państwa reprezentowany przez Starostę B. wniósł o zasądzenie od T. S. 135.532,71 zł tytułem kary umownej za opóźnienie w wykonaniu umowy.

Sąd Okręgowy w Z. wyrokiem z dnia 4 czerwca 2013 r. oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Ustalił, że strony w dniu 6 listopada 2009 r. zawarły umowę, w której powód zlecił pozwanemu jako wykonawcy wykonanie przebudowy dróg lokalnych i dojazdowych do gruntów rolnych na terenie gminy P. Strony ustaliły cenę za wykonanie przedmiotu zamówienia w wysokości 1.737.598,72 zł (Sąd Okręgowy błędnie wskazał kwotę 3.726.478,43 zł). Przyjęły termin wykonania zamówienia do dnia 29 grudnia 2009 r. Określiły kary umowne za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania m.in. za każdy dzień zwłoki w oddaniu przedmiotu zamówienia w wysokości 0,1% ceny brutto zamówienia. Prace budowlane od dnia 9 listopada 2009 r. były prowadzone w trudnych warunkach, bowiem w październiku 2009 r. spadł śnieg i występował mróz. W dniu 29 grudnia 2009 r. inspektor nadzoru zawiadomił powoda, że zaawansowanie robót budowlanych w omawianej inwestycji wyniosło 93% i stwierdził, że niedotrzymanie terminu zakończenia robót przez wykonawcę było spowodowane niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi.

Sąd Okręgowy uznał na podstawie zeznań kierownika budowy, że do dnia 31 grudnia 2009 r. pozwany wykonał 100% zamówionych robót budowlanych i w dniu tym zgłosił powodowi odbiór wykonania zamówionych robót. Inspektor nadzoru dnia 31 grudnia 2009 r. potwierdził zakończenie robót budowlanych. Powód ustalił termin odbioru robót na dzień 5 stycznia 2010 r. i zawiadomił o tym pozwanego. Następnie termin ten przesunięto na dzień 6 stycznia 2010 r., kiedy komisja powołana przez Starostę B., przy udziale obu inspektorów nadzoru i przedstawicieli wykonawcy, stwierdziła brak możliwości odbioru wykonanych robót z powodu zalegającej warstwy śniegu i ujemnych temperatur. Wyznaczono nowy termin odbioru - nie później niż dnia 29 stycznia 2010 r. Komisja powołana przez powoda przy udziale inspektorów nadzoru w dniu 3 lutego 2010 r. dokonała ponownych oględzin zakresu robót oraz uznała roboty za wykonane. Dnia 10 marca

2010 r. sporządzono protokół odbioru końcowego, w którym ustalono termin wykonania robót na dzień 3 lutego 2010 r. oraz stwierdzono wykonanie przez pozwanego dodatkowych robót nieujętych w umowie oraz usterek, do których usunięcia ustalono termin. Z tymi postanowieniami protokołu nie zgodził się pozwany. Pozwany wystawił fakturę, która została zapłacona przez powoda w maju 2010 r., a za dodatkowe roboty powód nie zapłacił. Pozwany nie uznał protokołu odbioru robót budowlanych. W dniu 18 stycznia 2010 r. powód obciążył pozwanego karą umowną w wysokości 34.751,98 zł za niewykonanie zamówienia zgodnie z umową w okresie od 30 grudnia 2009 r. do 18 stycznia 2010 r., a w dniu 30 kwietnia 2010 r. obciążył pozwanego karą umowną w wysokości 26.063,98 zł za okres zwłoki od dnia 19 stycznia do dnia 2 lutego 2010 r. Powód wniósł pozew o wydanie nakazu zapłaty na kwotę 60.815,9 zł i w dniu 6 września 2010 r. został wydany przeciwko pozwanemu taki nakaz w postępowaniu upominawczym, od którego pozwany wniósł sprzeciw. W toku procesu powód rozszerzył powództwo o 74.716,75 zł tytułem kary umownej za okres od dnia 3 lutego 2010 r. do dnia 17 marca 2010 r. i ostatecznie wnosił o zasądzenie 135.532,71 zł z ustawowymi odsetkami. Postanowieniem z dnia 13 lutego 2013 r. Sąd Rejonowy w B. uznał się za niewłaściwy i przekazał sprawę do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Z.

Sąd Okręgowy przyjął, że strony określiły termin zakończenia robót budowlanych na dzień 29 grudnia 2009 r. Uznał, że roboty zostały wykonane w dniu 31 grudnia 2009 r. Ustalił, że pozwany po dniu 31 grudnia 2009 r. nie dopuścił się zwłoki, bowiem opóźnienie w odbiorze robót nie było następstwem okoliczności, za które ponosił odpowiedzialność. Przyczyną opóźnienia były istniejące warunki atmosferyczne, odbiór robót okazał się niemożliwy z powodu niekorzystnych warunków atmosferycznych, mimo że dwukrotnie zwoływano komisję w tym celu. Na tej podstawie Sąd Okręgowy uznał za nieuzasadnione roszczenie powoda z tytułu dwudniowego opóźnienia w oddaniu robót, bowiem było ono następstwem okoliczności, za które pozwany nie ponosił odpowiedzialności.

Powód wniósł apelację od wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 11 grudnia 2013 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powoda 60.815,96 zł z ustawowymi odsetkami, w pozostałej części powództwo oddalił, zniósł wzajemnie koszty procesu między stronami, nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Z. 3.041 zł tytułem opłaty sądowej od pozwu, w pozostałej części apelację oddalił, zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu w postępowaniu apelacyjnym oraz nakazał pobrać od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Z. 3.041 zł tytułem opłaty sądowej od apelacji.

Sąd Apelacyjny dokonał ustaleń uzupełniających, w których przyjął w szczególności, że w okolicznościach niniejszej sprawy nie było dwóch inspektorów nadzoru, ale tylko jeden (S. M.), A. K. nie był zaś inspektorem nadzoru. Uznał, że dokumentem przesądzającym, iż umowa została wykonana przez wykonawcę dopiero w dniu 3 lutego 2010 r., jest protokół w sprawie odbioru końcowego robót z dnia 10 marca 2010 r., w którym powód potwierdził fakt wykonania robót w dniu 3 lutego 2010 r. Dokument ten nie został podpisany przez pozwanego, ale stanowił podstawę do wystawienia przez niego faktury na kwotę stanowiącą uzupełnienie pełnej kwoty wynagrodzenia wynikającego z umowy, która następnie została przez powoda zapłacona. Powód nie uchylił się od skutków swojego oświadczenia zawartego w protokole z dnia 10 marca 2010 r., zatem jego twierdzenia, że do wykonania umowy doszło w terminie późniejszym niż 3 lutego 2010 r., są bezzasadne. W ocenie Sądu Apelacyjnego za nieuzasadnione uznać należy stanowisko pozwanego, że do wykonania umowy doszło w dniu 31 grudnia 2010 r. W toku postępowania przed Sądem Okręgowym został pominięty fakt, że w świetle postanowień zawartej przez strony umowy z dnia 6 listopada 2009 r. warunkiem wykonania umowy było przedstawienie przez wykonawcę geodezyjnej inwentaryzacji powykonawczej. Brak jest w sprawie niniejszej dowodów pozwalających na ustalenie, że inwentaryzacja geodezyjna została wykonana przed dniem 3 lutego 2010 r. Z zeznań przewodniczącej komisji odbioru końcowego wynika, że inwentaryzacja powykonawcza została oddana zamawiającemu dopiero w lutym 2010 r. Sąd Apelacyjny nie zgodził się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego usprawiedliwiającym opóźnienie pozwanego złymi warunkami atmosferycznymi

panującymi w listopadzie i grudniu 2009 r. Warunki pogodowe nie odbiegały od przeciętnych warunków atmosferycznych w tych miesiącach (opady deszczu, śniegu, niskie temperatury).

Pozwany wniósł skargę kasacyjną, w której zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w punkcie I 1, 3 i 4, pkt III i pkt IV, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, mianowicie art. 65 § 2 k.c., art. 12 ust. 1 pkt 4, ust. 2 i 3 ustawy - Prawo budowlane, art. 647 k.c., art. 6 w związku z art. 647 k.c., art. 476 k.c. i art. 484 § 1 k.c., a także naruszenie przepisów postępowania, mianowicie art. 378 § 1 w związku z art. 382 w związku z art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., zgodnie z ustalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, może stanowić usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej zupełnie wyjątkowo, mianowicie tylko wtedy, gdy uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie zawiera wszystkich koniecznych elementów bądź zawiera tak oczywiste braki, które uniemożliwiają kontrolę kasacyjną (por. np. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1997 r., I CKN 312/97, z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 83, z dnia 19 lutego 2002 r., IV CKN 718/00, z dnia 18 marca 2003 r., IV CKN 1862/00, z dnia 20 lutego 2003 r., I CKN 65/01, z dnia 22 maja 2003 r., II CKN 121/01, z dnia 9 marca 2006 r., I CSK 147/05, z dnia 19 listopada 2009 r., IV CSK 219/09, z dnia 29 września 2010 r., V CSK 55/10). Takich uchybień nie zawiera jednak uzasadnienie zaskarżonego wyroku.

Sąd Najwyższy przyjmuje też w swoim orzecznictwie, że o prawidłowym zastosowaniu prawa materialnego można mówić dopiero wówczas, gdy ustalenia stanowiące podstawę wydania zaskarżonego wyroku pozwalają na ocenę tego zastosowania. Tym samym brak stosownych ustaleń uzasadnia zarzut skargi kasacyjnej naruszenia prawa materialnego przez niewłaściwe jego zastosowanie (zob. wyrok z dnia 26 marca 1997 r., II CKN 60/97, OSNC 1997, nr 9, poz. 128, postanowienie z dnia 11 marca 2003 r., V CKN 1825/00, niepubl., wyrok z dnia 20 kwietnia 2004 r., V CK 92/04, niepubl., wyrok z dnia 5 października 2005 r., I UK 40/05, OSNP 2006, nr 17-18, poz. 280, wyrok z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 81/05, OSP 2007, nr 3, poz. 30, postanowienie z dnia 27 kwietnia 2006 r., I CSK

55/10, wyrok z dnia 5 marca 2007 r., I PK 228/06, OSNP 2008, nr 7-8, poz. 100, wyrok z dnia 4 października 2007 r., I UK 111/07, niepubl., wyrok z dnia 9 listopada 2007 r., V CSK 245/07, OSNC-ZD 2008 D, poz. 95, wyrok z dnia 28 maja 2008 r., II CSK 658/07, niepubl., wyrok z dnia 24 lipca 2008 r., IV CSK 87/08, Monitor Prawniczy 2008, nr 16, s. 844, wyrok z dnia 20 sierpnia 2008 r., I PK 39/08, OSNP 2010, nr 1-2, poz. 9, wyrok składu siedmiu sędziów z dnia 15 stycznia 2009 r., I CSK 333/07, OSNC-ZD 2009 D, poz. 97, wyrok z dnia 19 marca 2009 r., IV CSK 492/08, niepubl., wyrok z dnia 3 kwietnia 2009 r., II CSK 459/08, niepubl., wyrok z dnia 15 maja 2009 r., II CSK 708/08, niepubl., wyrok z dnia 19 listopada 2009 r., IV CSK 219/09, wyrok z dnia 17 lutego 2010 r., IV CSK 345/09, niepubl., wyrok z dnia 17 marca 2010 r., II CSK 507/09, niepubl., wyrok z dnia 29 września 2010 r., V CSK 55/10).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że ocena dowodów, jej poprawność i zgodność z zasadami przyjętymi w kodeksie postępowania cywilnego, nie może być podstawą zarzutu skargi kasacyjnej i pozostaje poza zakresem oceny Sądu Najwyższego (art. 398³ § 3 k.p.c.). Jednocześnie jednak podkreśla się, że jest dopuszczalne pośrednie zakwestionowanie oceny dowodów przez wykazanie, że materiał dowodowy, stanowiący podstawę ustaleń, został zgromadzony z poważnymi uchybieniami przepisom prawa procesowego, pominięty lub że oznaczone dowody nie zostały przeprowadzone z naruszeniem reguł postępowania cywilnego (wyrok z dnia 16 marca 2006 r., III CSK 17/06, niepubl., postanowienie z dnia 4 września 2014 r., II CSK 659/13, niepubl.).

W niniejszej sprawie podstawowe znaczenie ma ustalenie, kiedy doszło do wykonania zobowiązania przez pozwanego i czy w związku z tym można przyjmować, że nie doszło do spełnienia świadczenia w terminie (art. 476 k.c.). Przyjęty w tym zakresie przez Sąd Apelacyjny dzień 3 lutego 2010 r. pozostaje w oczywistej sprzeczności z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, z którego wynika, że roboty budowlane zostały wykonane przez pozwanego w dniu 31 grudnia 2009 r., jak trafnie przyjął Sąd Okręgowy. Odmienna w tym zakresie ocena Sądu Apelacyjnego wynika z pominięcia dowodu z zeznań świadków oraz zakwestionowania pozycji A. K. (w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku "A. K.") jako

inspektora nadzoru. Taka ocena nie znajduje jednak uzasadnienia w treści wiążącej strony umowy, trafny jest zatem zarzut naruszenia art. 65 § 2 k.c. Sąd Apelacyjny pominął poza tym okoliczność, że powód nie miał zastrzeżeń do działań A. K., skoro ustalił termin odbioru robót na dzień 5 stycznia 2010 r., następnie na dzień 6 stycznia 2010 r. Komisja powołana przez Starostę B., tym razem już przy udziale obu inspektorów nadzoru i przedstawicieli wykonawcy, stwierdziła brak możliwości odbioru wykonanych robót ze względu na warunki atmosferyczne. Ostatecznie komisja dokonała odbioru robót w dniu 3 lutego 2010 r., a więc wtedy, gdy warunki atmosferyczne na to pozwalały. Przyjęcie zatem przez Sąd Apelacyjny, że dopiero w tym dniu umowa została wykonana przez wykonawcę, stanowi rezultat pominięcia mających wpływ na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy dowodów wskazujących na to, że świadczenie pozwanego zostało spełnione w dniu 31 grudnia 2009 r. Trafne są w tej sytuacji podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia art. 382 k.p.c., a także art. 476, 484 § 1 i art. 647 k.c. W okolicznościach niniejszej sprawy nie można bowiem przyjąć, że doszło do zwłoki dłużnika (pozwanego) w spełnieniu świadczenia i związku z tym powód może skutecznie żądać zapłaty kary umownej. Stanowi to konsekwencję niewykazania przez powoda, że w dniu zgłoszenia robót budowlanych do odbioru roboty te nie zostały wykonane.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.